

Županijsko natjecanje iz povijesti

12. ožujka 2025.

treći (III.) razred

zaporka

--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova

	67
--	-----------

Upute natjecateljima **koji ispit rješavaju na stolu**

1. **Ispit se sastoji od 25 pitanja i rješavate ga 90 minuta.**
2. Prije rješavanja ispita trebate pažljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
3. Nakon što ispunite listić sa zaporkom, spremite ga u omotnicu.
4. Zaporku s listića prepisite na prvu stranicu ispita.
5. Pažljivo pročitajte ispitne zadatke i upute u zadatku.
6. Rješenja upisujte na predviđena mjesta u ispitu. Ispit pišite plavom tintom ili kemijskom olovkom.
7. Ispit pišite isključivo pisanim slovima, ne tiskanim slovima. Odgovori moraju biti pravopisno i gramatički točni. Korištenje kraticama nije dopušteno i bodovat će se s 0 bodova. Pišite čitko. Nečitki odgovori bodovat će se s 0 bodova.
8. Osobna imena i prezimena te geografska imena pišite izvorno prema udžbenicima koje je odobrio MZOM u školskoj godini 2024./2025.
9. **Koristite se listom za koncept tijekom rješavanja ispita jer jednom napisan odgovor u ispitu više nije dopušteno prepravljati. Odgovori se u konceptu ne vrednuju.**
10. Nakon završetka pisanja ispit predajte članu Županijskoga povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka imate pravo uvida u ispit i pravo na pisanu žalbu.

Želimo vam uspjeh u natjecanju!

Prosudbeno povjerenstvo na županijskome natjecanju:

1. _____ (predsjednik Županijskoga povjerenstva)
2. _____ (član Županijskoga povjerenstva)
3. _____ (član Županijskoga povjerenstva)

1. Pročitajte ulomak iz povijesnoga izvora i odgovorite na pitanja.

... Danas mi ponudi jedna majka svoje tri kćerke za podučavanje. Razmišljavajući si moj život, mislim da bi za mene najbolje bilo da si nekoliko dievojčicah nabavim i odhranjivam. Moja želja je to već od godinah, dietcom se baviti i evo sada prilike po želji živjeti moći. Šijenja ću se posve odrići i šest sati kroz dan dietci posvetiti, a ostale za čitanje i pisanje upotriebiti. Na ovaj način ću biti bez skerbi za življenje i opet ću imati podosta vriemena za duševne poslove ...

... Ali kakove dužnosti može imati žena u domovini? Te ima muž, on je gradjani branitelj domovine, a mi žene smo samo sredstvo, da gojimo i rađamo vrle sinove, ali inače joj ne možemo biti od vrle koristi. Ja osjećam da je moj djelokrug tijesan, i da me ne zadovoljuje igla i kuvinja.

... Sa 1841. godinom sam počela na hrvatskom pisati. Počela sam povestice, pesme i igrokaze pisati. Ali mi neide za rukom; još nisam čversta u jeziku i velike pogreške delam. Ja volim ilirske knjige uzeti pak iz njih e što god koristnog naučiti.

1.1. Koje je ime i prezime autorice citiranoga Dnevnika iz preporodnog razdoblja?

	1
--	---

1.2. Koje promjene u životu žene iz prve polovice 19. stoljeća izvor opisuje?

	2
--	---

1.3. Koje je ime grada u kojemu je autorica teksta utemeljila prvu privatnu djevojačku školu?

	1
--	---

1.4. Kako se zvalo društvo koje je ženskom inicijativom utemeljeno 1842. godine s ciljem širenja ilirskih knjiga i novina?

	1
--	---

2. Pozorno proučite crtež iz 1850-ih godina i odgovorite na pitanja.

2.1. Navedite puno ime sardinskoga kralja čije je ime sadržano u uokvirenom grafitu (uskliku).

	1
--	---

2.2. Koje je ime opere Giuseppea Verdija koja je simbolizirala izlazak talijanskoga naroda iz razjedinjenosti?

	1
--	---

2.3. Navedite ime otoka kod kojeg je tijekom treće etape ujedinjenja Italije poraz talijanske mornarice onemogućio talijanski prodor preko Jadrana i osvajanje Dalmacije?

	1
--	---

3. Pročitajte tekst kojeg je Ljudevit Gaj 1837. objavio u književnome prilogu svojih novina i odgovorite na pitanja.

zatim 3) da bez razlike svakojake popěvke horvatske i slavonske, s opaženjem, nakoliko se može znati, kada, kim i kojom prilikom su sastavljene? polag Vaše prilike sakupljate, i svaka malo po malo meni pošaljete; a najpotlam 4) buduće da izvan gori pomenutih knjigah u parokialnoj biblioteci još druga koja najmre starinska dēla ležati mogu, zato Vas još jedanput molim, da mi napise takovih obznanite, a osobujne starinske knjige meni priobćite, ter tako sve horvatskoga i slavonskoga narečja proizvode, iz kojih se bogatstvo i narav jezika poznati može, iz hvalevrēdne svoje ljubavi prama domaćim stvarim meni objavite. Takovim trudom ćete Vi i k snagi domaćega jezika mnogo pridonesti, na koliko se sva primērno upotrēbiti, i koja su sada vani raztrešena, u jedan kup složena za občinsku hasan malo po malo tiskom izdati budu mogla.

Dato u Zagrebu dana 26. Lipnja 1813.

- 3.1. Napiši ime i prezime autora citiranoga teksta?

	1
--	---

- 3.2. Objasnite što je, prema tekstu priloženoga izvora, od svojih podređenih tražio i u koju svrhu?

	2
--	---

- 3.3. Navedite puni naziv književnoga priloga Gajevih novina iz 1837. godine.

	1
--	---

4. Pozorno proučite povijesni zemljovid i odgovorite na pitanja.

Dopišite broj s povijesnog zemljovida uz pripadajuće obilježje.

- 4.1. Kojim je brojem označen *Corpus separatum*? _____

	1
--	---

- 4.2. Kojim je brojem označen dio Vojne krajine priključen Hrvatskoj 1871. godine? _____

	1
--	---

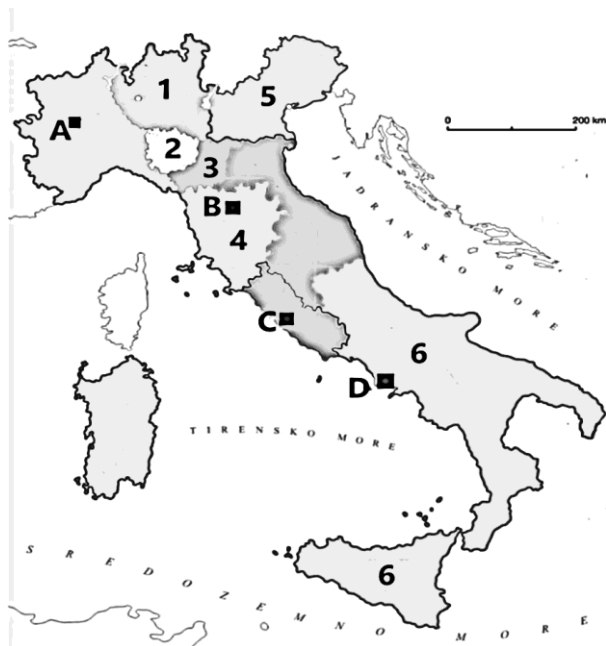
- 4.3. Kojim je brojem označen dio Vojne krajine priključen Hrvatskoj 1881. godine? _____

	1
--	---

- 4.4. Kojim je brojem označena Banska Hrvatska? _____

	1
--	---

5. Pozorno proučite povijesni zemljovid i odgovorite na pitanja.

Dopišite pripadajući broj/slovo s karte.

5.1. Glavni grad Kraljevine Italije od 1864. do 1871. označen je slovom _____ .

	1
--	---

5.2. Država priključena Kraljevini Italiji mirom u Pragu označena je brojem _____ .

	1
--	---

5.3. Grad iz kojega je pobjegao Franjo II. Bourbonški označen je slovom _____ .

	1
--	---

6. Pozorno proučite povijesni izvor i odgovori na pitanje.

Članak 1.

Bugarska će se urediti kao autonomna i ovisna kneževina pod suverenitetom Njegova Veličanstva sultana...

Članak 2. *Južno od Balkana načinit će se pokrajina pod imenom Istočne Rumelije, koja će ostati pod izravnim političkim i vojničkim autoritetom Njegova Carskoga Veličanstva sultana, ali uz administrativnu autonomiju*

Članak 25.

Pokrajine Bosnu i Hercegovinu ima Austro-Ugarska zaposjesti i njima upravljati. Budući da se austro ugarska vlada ne želi baviti upravom novopazarskog Sandžaka, koji se između Srbije i Crne Gore prostire jugoistočnim pravcem do Mitrovice, ostat će osmanska vlada ondje i nadalje u vlasti. Austro-Ugarska, da osigura opstanak nove političke države, kao i slobodu i sigurnost putova za komunikaciju, pridržava sebi ipak pravo držati posade te zaposjesti vojničke i trgovačke ceste u cijelom opsegu toga dijela staroga bosanskog vilajeta“

Zaokružite dvije točne tvrdnje koje se odnose na citirani povijesni izvor:

	2
--	---

- A. Bosna i Hercegovina stekla je neovisnost pod austrougarskim nadzorom.
- B. Bugarska je proglašena neovisnom državom.
- C. Austro-Ugarska je anektirala Bosnu i Hercegovinu.
- D. Austro-Ugarska je okupirala Bosnu i Hercegovinu.
- E. Istočna Rumelija potpala je pod vlast Osmanskog Carstva.

7. Pročitajte priložene članke iz *Narodnih novina* (1846. godina) i odgovorite na pitanja.

Velika Britanija i Irska.

Tako javlja „Düblin Pilot“ iz Klonmela u Tipperaru od 14. Travnja: „Naša je varoš u stanju opsade. Sada, gdje ja ovo pišem, glavne su ulice pune konjanika, pešaka, topnika. Svaku pekarnicu u varoši narod je napao i oplenio. Policajni službenici bili su napadnuti, mnogi su ranjeni. Vojska i policia dobro se vladaju; magistrat sva moguća čini, da odgovori svojoj dužnosti; ali narod besni; ljudi na licu nose olovnu boju glada. Nedobije li narod hrane, to će kerv potokom teći. — Svi dućani su zatvoreni, sav posao stoji. Šta međjutim vlada čini? Vidimo, gdje se dovozi oružje, ali kamo hlěba?“ — Ovakovih prizorah već se je u Irskoj 14—15 slućilo. — Sreća u nesreći jest jako izseljivanje; ali mnogi, koji bi radi izselit se, neimaju putnoga troška, da u novi svēt stignu.

Izvor br. 1

Velika Britanija i Irska.

Iz Londona, 16. Svibnja. U donjem parlamentu 15. Svibnja u jutru u četiri sata proćitao se je tretji put zakonski predlog, kojim će se dosadašnji pšenićni zakoni ukinuti; predlog ovaj bi primljen sa 329 odvětah naprama 231 odvētu. — Englezke novine „Sun“ o tom važnom događaju sledeća primetjuju: Daklem danas 15. Svibnja godine 1846. u jutru u 4 sata britanski donji parlament primio je načelo slobodne tērgovine s većinom od 98 odvětah! Doklegod englezka konstitucia trajala bude, ovoga će se dana i ovoga sata narod spominjati. Zahvalno potomstvo sētjat će se ovoga dana, kao obratne toćke za početak najspasonosnije sisteme, koju je ikada koje zakonotvorstvo primilo. Današnjim danom odēržana pobēda, pobēda razuma i pravde, ukrašava vladu naše kraljice više, nego hiljada drugih pobēdah. Stolēlje Viktorie sve će se više i više u pohvale dostojnoj uspomeni dēržati, jerbo će se narod ujedno spominjati, da je kraljica svagda sreću, blagostanje i koristi svoga naroda pred očima imala. I našim uglednim zakonotvorcem i dēržavnikom nemože se slava uzkratiti, da su dobrotvori domovine.“

Izvor br. 2

7.1. Objasnite što je uzrok događaja opisanih u izvoru broj 1?

	1
--	---

7.2. O kojem događaju/odluci parlamenta svjedoči izvor broj 2?

	1
--	---

7.3. Zašto je autor izvora broj 2 događaj opisao kao „obratnu toćku za početak najspasonosnije sisteme“?

	1
--	---

8. Pozorno proućite sliku i zaokružite toćan odgovor.

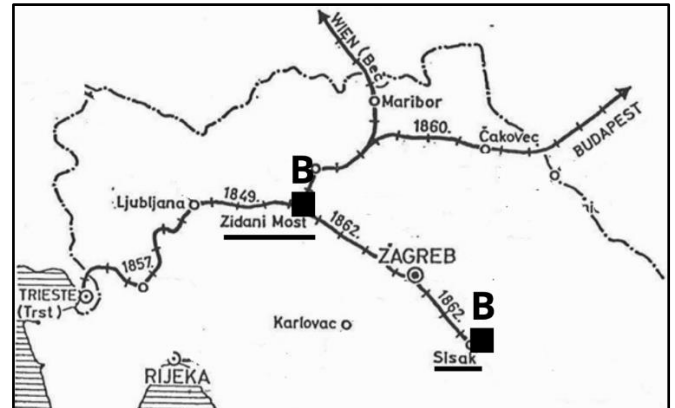
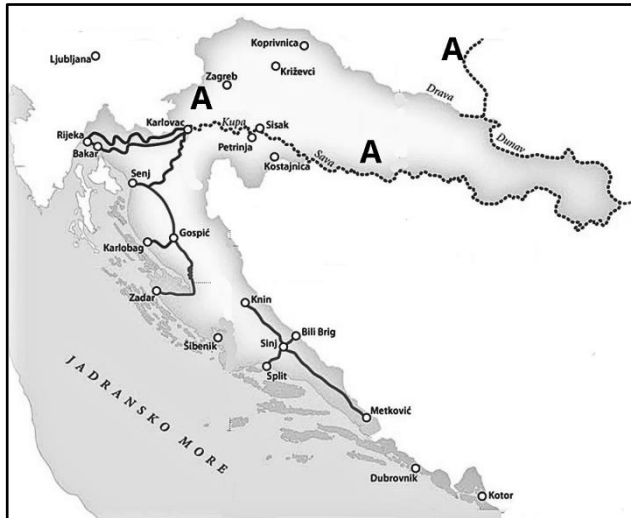

Autora prikazane slike povezujemo s oslikavanjem:

- A. stropa Umjetnićkog paviljona u Zagrebu
- B. stropa HNK u Rijeci
- C. svećanoga zastora HNK u Zagrebu
- D. atrijsa Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu

	1
--	---

9. Pozorno proučite zemljovide i odgovorite na pitanja.

Željezničke pruge

Cestovne i riječne komunikacije u hrvatskim zemljama
u 18. i prvoj polovici 19. stoljeća

9.1. Koji je naziv prometnoga pravca koji je označen slovom A?

	1
--	---

9.2. Kako je izgradnja željeznice označene slovom B utjecala na trgovinu prometnim pravcem A?

- A. jačanje tranzitne trgovine od Podunavlja prema lukama srednjeg Jadrana
- B. tranzitna trgovina usmjerava se prema Ljubljani i Trstu
- C. tranzitna trgovina usmjerava se prema Rijeci
- D. tranzitna trgovina usmjerava se prema Karlovcu

	1
--	---

9.3. Koje je ime i prezime autora djela *Temelji žitne trgovine* koji se zalagao za slobodnu trgovinu, ali i uvođenje narodnog jezika?

	1
--	---

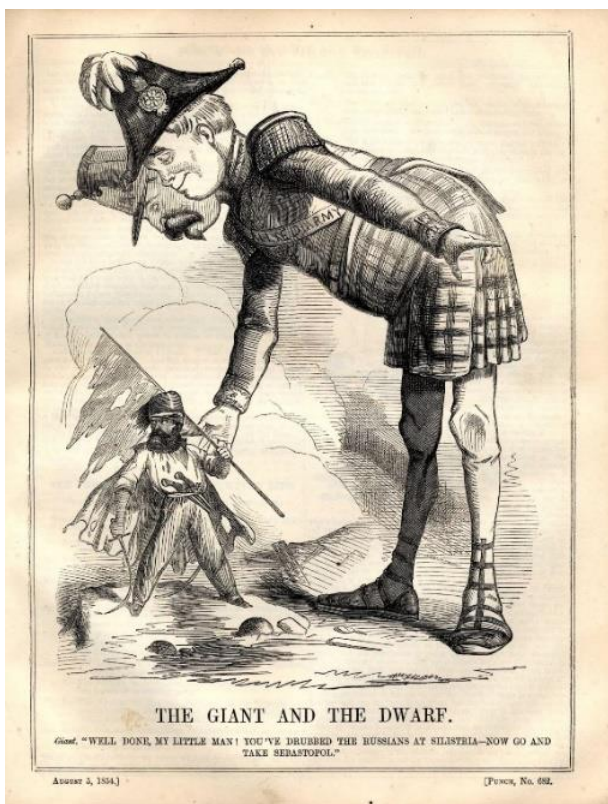
10. Lenta prikazuje podatke koji se odnose na stvaralaštvo iz preporodnoga razdoblja. Koji od četiriju predloženih navoda odgovara označenom mjestu (?) na lenti vremena.

- A. *Horvatska domovina*
- B. *Disertatija*
- C. *Mali katekizam za velike ljude*
- D. *Dramatička pokušnja*

	1
--	---

11. Pozorno proučite sliku i odgovorite na pitanja.

11.1. Koji je ratni sukob prikazan na slici?

	1
--	---

11.2. Napišite imena dviju država koje predstavlja div?

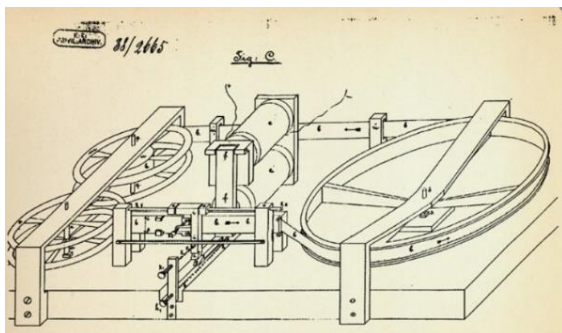
	2
--	---

11.3. Napišite ime države koju predstavlja patuljak?

	1
--	---

*Div i patuljak, Bravo moj mali čovječe!
Sredio si Ruse kod Silistrije, sada idi i uzmi
Sevastopolj (Magazin Punch, 5. kolovoz 1854.)*

12. Pozorno proučite sliku i odgovorite na pitanje.

Kopija patenta velocimetra

Gdje je Josip Belušić prvi put izlagao prikazani izum i osvojio prvu nagradu?

	1
--	---

- A. Velika svjetska izložba u Londonu 1851. godine
- B. Prva dalmatinsko-hrvatsko-slavonska gospodarska izložba, Zagreb 1864. godine
- C. Svjetska izložba u Parizu 1889. godine
- D. izložba Hrvatskog salona 1898. godine

13. Pozorno pročitajte ulomke iz povijesnih izvora i odgovorite na pitanja.

Izvor 1

U smislu predidućih paragrafah priznaje se, da na teritorialni obseg kraljevinah Dalmacije, Hrvatske i Slavonije spada:

1. *Savkolik prostor, koji za sada skupa sa gradom Bakrom i njegovim kotarom riečkoj županiji pripada, izuzamši grada Rieke i njegov kotar, glede kojih među oba kraljevinska odbora nagodba uspjela nije.*

Izvor 2

Sve ono zemljište, koje sada skupa s gradom i kotarom bakarskim pada županiji riečkoj, s izuzećem grada i kotara riečkoga, koji grad, luka i kotar sačinjavaju posebno s ugarskom krunom spojeno tielo (separatum sacrae regni coronae adnexum corpus) i glede kojega kao takova, posebne autonomije i na nju protežućih se zakonodavnih i upravnih odnošaja uređenja, imat će se putem odborskih razprava izmedju sabora kraljevine Ugarske i sabora kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije i grada Rieke obće sporazumljenje postići.

- 13.1. Koji se od dvaju navedenih tekstova (izvora) odnosi na originalni (izvorni) tekst Hrvatsko-ugarske nagodbe. Tekst broj _____

	1
--	---

	1
--	---

- 13.2. Kako se naziva opisano stanje i položaj opisanih teritorija?

- 13.3. Koje je godine Hrvatski sabor prihvatio prijedlog Ugarskoga sabora o položaju Rijeke?

	1
--	---

14. Pozorno pročitajte ulomke iz povijesnih izvora i odgovorite na pitanja.

§. 1. *Ugarsko-hrvatska nagodba temelji se na istim osnovama kao i Austro-ugarska. Ugarska polaže prava na pola ukupnih prihoda Hrvatske, a pritom gotovo ništa ne doprinosi izdatcima iste. No, Hrvatska zato ima pravo na vlastitu ruku ulaziti u dugove – ako joj se nešto pozajmi.*

§. 2. *Pošto je mađarski najljepši jezik na svijetu, određeno je da bude upravni jezik. Osobe koje govore hrvatski zbog toga su kažnjene izborom u Donji dom. Budući da Hrvati ne nose cilindre, Mađari jamče njihovu nepovredivost.*

§. 3. *Hrvatska može urediti vlastitu narodnu banku, međutim dužnost joj je investirati u ugarske državne obveznice u punoj nominalnoj vrijednosti. Kao obeštećenje za to, Ugarska će Hrvatskoj prepustiti dio svojih vlastitih državnih dugova. (tekst iz austrijskog satiričkog lista Figaro)*

- 14.1. Navedite dva elementa koja na satiričan način prikazuju položaj Hrvatske.

	2
--	---

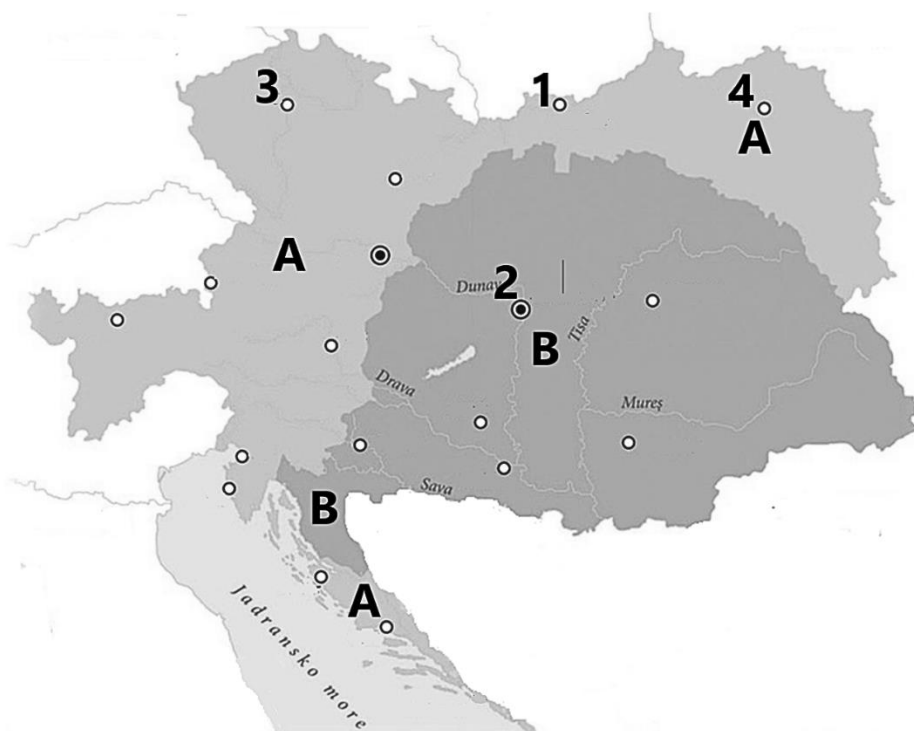
- 14.2. Koje je godine učinjena prva revizija financijskog dijela Hrvatsko-ugarske nagodbe?

	1
--	---

- 14.3. Koju je promjenu u načinu financiranja hrvatske autonomije donijela revizija financijskog dijela Hrvatsko-ugarske nagodbe?

	2
--	---

15. Pozorno proučite povijesni zemljovid koji prikazuje razdoblje nakon Austro-ugarske nagodbe.

Zaokružite dvije točne tvrdnje koje se odnose na prikazanu kartu.

	2
--	---

- A. Transiljantani je područje koje je na karti označeno slovom A.
- B. Ujedinjeno ministarsko vijeće odlučivalo je o poslovima samo na području koje je na karti označeno slovom B.
- C. František Palacky djelovao je u gradu koji je na karti označen brojem 3
- D. Zakon o narodnostima iz 1868. trebao se provoditi na području koje je na karti označeno slovom B.
- E. Cislajtani je područje koje je na karti označeno slovom B.

16. Pozorno proučite tablicu o broju pučkih škola u civilnoj Hrvatskoj i Slavoniji i odgovorite na pitanje.

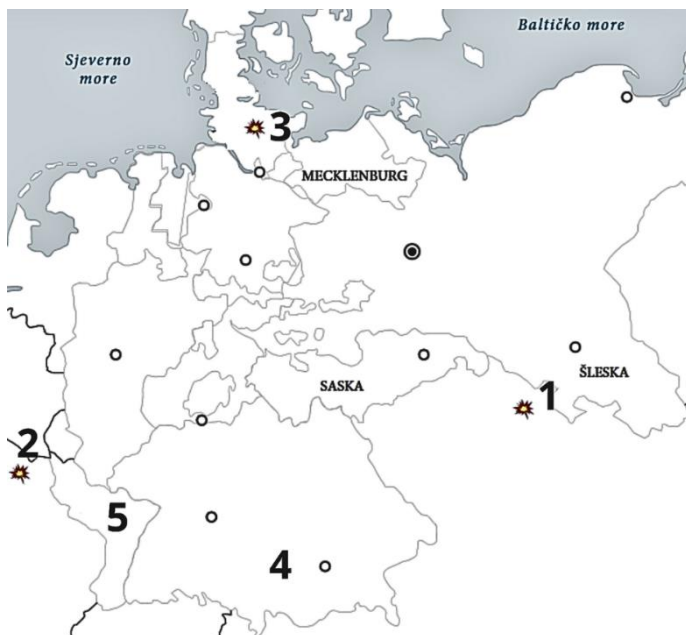
Godina	Broj škola s jednim učiteljem %	Broj škola s dva učitelja %	Broj škola s tri učitelja %
1877.	84	8,8	1,2
1885.	77,2	14	2,5

Što možemo zaključiti o stanju školstva na temelju podataka u tablici?

- A. nazadovanje školstva kao posljedica banovanja Khuena Hedervarya
- B. razvoj školstva kao posljedica reformi bana Teodora Pejačevića
- C. nazadovanje školstva kao posljedica jačanja uloge Crkve
- D. razvoj školstva kao posljedica reformi bana Ivana Mažuranića

	1
--	---

17. Pozorno proučite povijesni zemljovid koji prikazuje ujedinjenje Njemačke u drugoj polovici 19. stoljeća.

Upišite broj s povijesnoga zemljovida uz pripadajuće obilježje:

5

- _____ Sedmotjedni rat
 _____ mjesto sukoba koji je završio mirom u Beču, 1864. godine
 _____ sjedinjeno s Pruskom 1871. godine
 _____ anektirano 1871.
 _____ zarobljen Napoleon III.

18. Pozorno pročitajte ulomke iz povijesnoga izvora i odgovorite na pitanja.

...Minulo je tek dvadeset godina, što je Edison pod ponosnim nazivom „svjetlo budućnosti“ prikazao svijetu svoju električnu žarilicu, koja se danas uz neke preinake i popravke može nazvati „svjetlo sadašnjosti“ (...) Oslanjajući se na neka otkrića bonnskoga fizičara Herza, koja se odnose na električne valove, pošlo je našem zemljaku Nikoli Tesli za rukom, da usljed brzo mienajuće se struje napali svjetiljku obješenu u posve običnom prostoru (...) U berlinskom društvu „Urania“ prikazao je fizičar P. Spiea Tesline pokušaje širem obćinstvu. Predavanju tomu prisustvovali su i neki članovi njemačkoga dvora.

(Dom i svijet, 1. svibnja 1895. br. 9)

- 18.1. Napišite naziv Edisonova izuma koji se spominje u tekstu? _____

1

- 18.2. Napišite naziv Teslina izuma koji se spominje u tekstu? _____

1

19. Zaokružite dvije točne tvrdnje o hrvatskoj kulturi i umjetnosti druge polovice 19. stoljeća.

	2
--	---

- A. Osnivač *Društva Medulić* bio je Emanuel Vidović.
- B. Biskup Juraj Haulik preuredio je park Maksimir u francuskom stilu.
- C. Perivoj na varaždinskom groblju primjer je francuskog tipa perivoja.
- D. Izložba *Hrvatski salon* 1898. godine označila je početke hrvatskog klasicizma.
- E. Glazbeni krug oko obitelji Sorkočević poticao je umjetničko stvaralaštvo romantičarskog stila.

20. Zaokružite dvije točne tvrdnje koje se odnose na političke prilike u Hrvatskoj 1861.

	2
--	---

- A. Rijeka nije poslala predstavnike na zasjedanje sabora.
- B. Hrvatski je sabor poslao zastupnike u Carevinsko vijeće.
- C. Veljačkim patentom obnovljen je ustavni poredak Habsburške Monarhije.
- D. Članak 42. bio je prijedlog političke stranke kojoj je pripadao Franjo Rački.
- E. Na zasjedanju Hrvatskog sabora sudjelovali su predstavnici Dalmatinskog sabora.

21. Pozorno pročitajte povijesni izvor (članak iz *Narodnih novina*) i odgovorite na pitanja.

A sad evo opisa samih događaja:

Jučer nešto poslije 1 sat poslije podne počelo je neobično gibanje obćinstva po ulicah donjega grada u pojasu između Zrinjskoga trga i Frankopanske i Savske ulice. Hrpe, koje su prije samodruge išle, nabrzo se počеше posabirati i u jedan mah, kao da jih je netko stvorio na mjestu, navrvi nekoliko stotinah ljudi pred sgradu na čošku Gundulićeve i samostanske ulice, gdje su smještene razne financijske oblasti prve molbe, ured naime za odmjerenje pristojbah, porezni ured, glavna carinara itd. Uz klicanje i viku bijahu kao u tren oka ljestve prislonjene uz zid te je napis za napisom — grbovi sa napisom hrvatskim a dolje magjarskim — padao na zemlju uz klicanje množine.

Kad su pobacani nadpisi, o kojih je obćinstvo sudilo, da su zbog magjarskoga teksta protivni nagodbenomu zakonu, udari ona silesija pred kućom sabrana ljudstva, sastojeca skoro izključivo od mladjih ljudi, obrtnikah, radnikah a i šegrtah, bacati kamenjem u okna sgrade te jih polupa sve. Redarstvene organe, bivše ondje na straži, presenetio je onaj neobično nagli dolazak ogromne množine ljudi, te su se doduše postavili, nebili zapriečiti nasrtaj, al su morali odustati od nastavka svoga uređivanja.

Iz Gundulićeve ulice okrenu zatim već dio prisustvovala ondje ljudstva raznim putevi u gornji grad, gdje se je opetovalo, nu manjom mjerom, što se je i dolje sbilo. Srušiv nadpis, sa zem. financijskoga ravnateljstva polupala je svjetina prozore i odniela razkomadan nadpis u donji grad.

- 21.1. Tko je u vrijeme događaja obnašao bansku dužnost?

- A. Ivan Mažuranić
- B. Ladislav Pejačević
- C. Herman Ramberg
- D. Khuen Hedervary

	1
--	---

- 21.2. Koje se godine dogodio opisani događaj? _____

	1
--	---

- 21.3. Što je bio povod događaju koji se opisuje u novinskom članku?

- A. nijemi grbovi na financijskim i carinskim
- B. izbori za Zagrebačku županijsku skupštinu
- C. dvojezični grbovi na financijskim i carinskim uredima
- D. revizija financijskoga dijela Hrvatsko-ugarske nagodbe

	1
--	---

22. Pozorno proučite tablicu o broju stanovnika u priobalnim hrvatskim gradovima i odgovorite na pitanja.

Godina	Split	Dubrovnik	Pula
1857.	16 622	7738	3628
1880.	20 356	9418	25 562
1900.	27 383	11 584	36 417
1910.	34 014	12 683	59 610

- 22.1. Koji je od navedenih gradova ostvario najveći demografski rast u prikazanome razdoblju?

	1
--	---

- 22.2. Zaokružite dva ponuđena odgovora koja najbolje opisuju uzroke velikog demografskog rasta navedenoga grada?

- A. otvaranje brodogradilišta 1856. godine
B. otvorena tvornica cementa 1865. godine
C. izgradnja željezničke pruge 1876. godine
D. izgradnja željezničke pruge 1881. godine

	2
--	---

23. Pozorno pročitajte povijesne izvore i odgovorite na pitanja.

Izvor br. 1

I on bi htio da se Dalmacija žalosna s Hrvatskom sdruži: a kako, molim vas, kad se je Hrvatska bezčovječkom silom protiv Italije osramila? A kako će se pak Hrvati s nama ponjeti? Naše je izobraženje plemenitije, jezik čistiji, ljepši kip. Dok se ne Ercegovina i Bosna s nama sjedini, neće za nas dobro biti. Ono je već ponjemčeno i varvarske oholesti puno., Mogao sam, u prošaste mjesece Dalmaciju našu zapučkivati, da se pobuni. Nisam htio, jer sam iz daleka konac previdio. Al ni da Hrvatska postane, ne želim. Nemojte ni simo ni tamo: čekajte malo. Vijekovi su za narode sati.
(korespondencija Nikole Tomassea i Špire Popovića)

Izvor br. 2

Nagodba godine 1868. nezakonita je i ništetna jer je ugovorena od nezakonitog sabora i bez sudjelovanja većine sastavnih dijelova trojedne kraljevine, vojničke krajine i Dalmacije na to pravo pozvanih(...) Mi hoćemo Hrvatsku jedinstveno – cjelokupnu po zemljištu (...) Mi hoćemo cjelokupnu Hrvatsku. Dalmacija, Hrvatska, Slavonija ta novija trojedna kraljevina, u ruku je našeg kralja; njegova je dužnost te pokrajine Hrvatske sjediniti; naše je pravo od njega to tražiti.

(Hrvatska misao, 1869.)

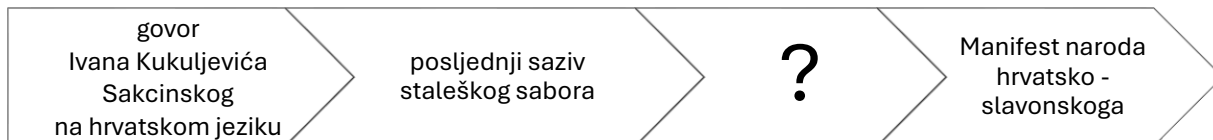
- 23.1. Kako se nazivaju pristaše političke ideje opisane u izvoru broj 1.?

	1
--	---

- 23.2. Napišite ime i prezime političara koji vidi položaj Dalmacije kako je opisan u drugom izvoru?

	1
--	---

24. Lenta prikazuje podatke koji se odnose na Hrvatski sabor u 19. stoljeću. Koji od četiriju predloženih navoda odgovara označenom mjestu (?) na lenti vremena.

- A. saborski *vritnjak*
B. Hrvatski sabor banu Josipu Jelačiću povjerio izvanredne ovlasti
C. Hrvatski sabor prihvatio Osnovu zakona o ravnopravnosti Izraelićana
D. članak 42. Hrvatskog sabora kao osnova za određivanje položaja u Monarhiji

	1
--	---

25. Pozorno pročitajte povijesne izvore i odgovorite na pitanja.

Josip Gržanić, rodnom i prebivalištem u Senju, rim.-katolik, 40 god star, neoženjen, ravnatelj senjske štedionice i narodni zastupnik, sudbeno neporočan, žkrivi su, da su dana 5. listopada 1885. u saboru kraljevinah Hrvatske, Slavonije i Dalmacije napali glavu visoke kraljevske zemaljske vlade, preuzvišenoga g. bana Dragutina Khuena-Hervarija, kad je vršec svoje zvanje u debati vodjenoj o komorskih spisih uzeo govoriti i kad mu je silnom bukom onemogućen nastavak započeta govora — prijetnjami: „udri ga!“ „drži ga!“ i poletom za njim na nj' htjeli silovito staviti ruku, pa da su tim sabor kraljevinah Dalmacije, Hrvatske i Slavonije silovito smutili u djelovanju njegovu.

Narodne novine, 19. XII. 1885.

	1
--	---

- 25.1. Na temelju ulomka iz povijesnog izvora citirajte i objasnite zašto su stranku koja je izdavala *Narodne novine* kritičari nazivali Khuenovom služavkom?

- 25.2. Što je bio predmet saborske sjednice na kojoj se dogodio opisani događaj?

	1
--	---
